



## ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΚΥΠΡΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

T.K. 21436, 1508 ΛΕΥΚΩΣΙΑ-ΚΥΠΡΟΣ, ΤΗΛ. 00357-22432578, ΤΗΛ/ΤΥΠΟ 00357-22343439  
ΗΛ.ΤΑΧΥΔΡ. cypriotstudies@logosnet.cy.net, cypriotstudies@gmail.com

## SOCIETY OF CYPRIOT STUDIES

P.O.B. 21436, 1508 LEFKOSIA-CYPRUS, TEL. 00357-22432578, FAX. 00357-22343439  
EMAIL cypriotstudies@logosnet.cy.net, cypriotstudies@gmail.com

### ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΑΛΙΓΓΕΝΕΣΙΑ 1821-2021

Η Εταιρεία Κυπριακών Σπουδών εξ αφορμής της συμπλήρωσης 200 χρόνων της ελληνικής Παλιγγενεσίας διοργανώνει δύο εκθέσεις με αρχειακά έγγραφα και πολύτιμα κειμήλια της εποχής.

Στην πρώτη έκθεση με τίτλο: «**Νάπολη και Ελληνική Παλιγγενεσία 1821-2021**» η Εταιρεία Κυπριακών Σπουδών σε συνεργασία με το Κρατικό Αρχείο της Νάπολης (Archivio di Stato di Napoli - ASNa) και με τα Γενικά Αρχεία του Κράτους (Αθήνα) συνδιοργανώνει τρεις παράλληλες εκθέσεις στη Νάπολη, στην Αθήνα και στη Λευκωσία. Μία σειρά από αρχειακά τεκμήρια, πολλά εξ αυτών ανέκδοτα, καθώς και ιστορικά κειμήλια αναδεικνύουν την περίοδο από τους προεπαναστατικούς χρόνους έως και την ίδρυση του νεοελληνικού κράτους και τη δράση του Φιλελληνισμού. Μία σειρά εγγράφων αναφέρονται στην εμπλοκή της Κύπρου στον αγώνα του 1821 και ως εκ τούτου φωτίζονται λιγότερο γνωστές πτυχές. Περιλαμβάνονται 157 τεκμήρια από τους τρεις φορείς και οργανώνονται στις εξής ενότητες:

#### A. Βασίλειο των Δύο Σικελιών

Στην ενότητα αυτή καταγράφονται οι διεθνείς σχέσεις του βασιλείου της Νάπολης και το περιβάλλον που αυτές διαμορφώνουν. Είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα η πρόσληψη γεγονότων και πολεμικών επιχειρήσεων που συνδέονται με την Ελληνική Επανάσταση από τους αξιωματούχους του βασιλείου των Δύο Σικελιών και τους διπλωμάτες του σε πόλεις όπως η Αλεξάνδρεια, η Κωνσταντινούπολη και η Τύνιδα. Σημαντικές είναι, επίσης, οι αναφορές στις σχέσεις του Βασιλείου με τον Αλή Πασά των Ιωαννίνων, όπως προκύπτουν μέσα από την σχετική αλληλογραφία, οι οποίες ξεκινούν από την προεπαναστατική περίοδο, και φτάνουν μέχρι τον θάνατό του. Στην ίδια ενότητα παρουσιάζονται οι κρυπτογραφημένες αναφορές μυστικού πράκτορα της Νάπολης, που έδρασε στην Ελλάδα από το 1828 έως το 1831. Το περιεχόμενο των αναφορών στηρίζεται στην παρακολούθηση των Ναπολιτάνων φιλελευθέρων που είχαν καταφύγει στην Ελλάδα στη διάρκεια της Επανάστασης και είχαν δραστηριοποιηθεί σε διάφορες μυστικές εταιρείες (οργανώσεις). Γίνονται επίσης αναφορές στους τους πολιτικούς χειρισμούς του πρώτου κυβερνήτη της Ελλάδας, Ιωάννη Καποδίστρια.

#### B. Πολεμικές επιχειρήσεις

Στα τεκμήρια που προέρχονται από το αρχείο του Υπουργείου Εσωτερικών του Βασιλείου της Νάπολης (Αρχεία ASNa) εντοπίζονται εξαιρετικά σημαντικές πληροφορίες για πολεμικές επιχειρήσεις με έμφαση στην πολιορκία του Μεσολογγίου (10 Απριλίου 1826) και τη



## ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΚΥΠΡΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

T.K. 21436, 1508 ΛΕΥΚΩΣΙΑ-ΚΥΠΡΟΣ, ΤΗΛ. 00357-22432578, ΤΗΛ/ΤΥΠΟ 00357-22343439  
ΗΛ.ΤΑΧΥΔΡ. cypriotstudies@logosnet.cy.net, cypriotstudies@gmail.com

## SOCIETY OF CYPRIOT STUDIES

P.O.B. 21436, 1508 LEFKOSIA-CYPRUS, TEL. 00357-22432578, FAX. 00357-22343439  
EMAIL cypriotstudies@logosnet.cy.net, cypriotstudies@gmail.com

ναυμαχία του Ναυαρίνου (20 Οκτωβρίου 1827). Περιλαμβάνονται τα Απομνημονεύματα του Γιωνάννη Ρομέι όπου καταγράφονται τα δύο αυτά, μεγάλης σημασίας, ιστορικά γεγονότα. Εξίσου σημαντικές είναι οι πληροφορίες για την εκστρατεία του Ιμπραήμ πασά στην Πελοπόννησο, μέσα από το αντίγραφο του προσωπικού του ημερολογίου (26-02/25-07-1825) αλλά και αναφορές για άλλα γεγονότα όπως η πώση της Σφακτηρίας ή η επιχείρηση των Κανάρη και Τομπάζη στο λιμάνι της Αλεξάνδρειας. Από τα ελληνικά αρχεία (ΓΑΚ), η ενότητα συμπληρώνεται με χειρόγραφα ημερολόγια Ιταλών φιλελλήνων ή αξιωματούχων που υπήρξαν αυτόπτες μάρτυρες των πολεμικών επιχειρήσεων μεταφέροντας σε πραγματικό χρόνο πληροφορίες για γεγονότα και πρόσωπα που διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο στον Αγώνα. Τα κείμενα αυτά δεν αρκούνται μόνον στην καταγραφή των γεγονότων αλλά εμπλουτίζονται με στοχασμούς και αναλύσεις για τη σημασία της Ελληνικής Επανάστασης και την ευρωπαϊκή της διάσταση. Χαρακτηριστικό δείγμα αποτελεί το χειρόγραφο ημερολόγιο του προξένου του Βασιλείου των Δύο Σικελιών Cesare Vitali στο οποίο περιγράφονται τα γεγονότα της περιόδου 1821-1827.

### Γ. Ναυσιπλοΐα (ναυτικοί, πειρατεία)

Περιλαμβάνονται τεκμήρια του Αρχείου της Νάπολης (ASNa) σχετικά με τη ναυσιπλοΐα, τους ναυτικούς αποκλεισμούς και τα προβλήματα που προκαλούσαν στην ελεύθερη ναυσιπλοΐα των ευρωπαϊκών πλοίων οι επιχειρήσεις των ελληνικών καταδρομικών πλοίων. Οι κυβερνήτες των καταδρομικών πλοίων διορίζονταν υπεύθυνοι για την αποτροπή του λαθρεμπορίου προς εχθρική περιοχή κατά παράβαση των κανόνων ουδετερότητας, τον αποκλεισμό των φρουρίων, τον έλεγχο των εισερχομένων και εξερχομένων πλοίων, την ασφάλεια του πληρώματος των εχθρικών πλοίων και την ασφαλή μεταφορά των φορτίων τους. Στις περιπτώσεις όμως, που οι κυβερνήτες των καταδρομικών πλοίων δεν ασκούσαν απλώς έλεγχο αλλά η συμπεριφορά τους προσομοίαζε με εκείνη των πειρατών, οι όποιες καταγγελίες εκδικάζονταν ενώπιον του «Θαλασσίου Δικαστηρίου». Η ενότητα συμπληρώνεται με τεκμήρια από το αρχείο του «Θαλασσίου Δικαστηρίου» των Γενικών Αρχείων του Κράτους (Ελλάδα). Εντοπίστηκαν και παρουσιάζονται τμήματα δικογραφιών με τις προσφυγές πλοιαρχων από τη Νάπολη και τη Σαρδηνία.

### Δ. Φιλελληνισμός

Η παρουσία της Ιταλίας και των Ιταλών φιλελλήνων στην ελληνική επανάσταση καταγράφεται ποικιλοτρόπως στα αρχειακά τεκμήρια των Γενικών Αρχείων του Κράτους (Ελλάδα). Τόσο στα στρατιωτικά σώματα και τη Διοίκηση όσο και στην τέχνη. Η Ιταλία αποτελεί καταφύγιο και χώρα υποδοχής για πολλούς Έλληνες φυγάδες. Προσφέρει το ασφαλές περιβάλλον που απαιτείται για τον σχεδιασμό κινήσεων στα πρώτα χρόνια του Αγώνα. Ευνοούνται οι επαφές με προσωπικότητες της χώρας και δημιουργούνται κύκλοι υποστήριξης, μέλη των οποίων διευκολύνουν την κάθοδο πολλών φιλελλήνων στην Ελλάδα. Η παρουσία των Ιταλών Φιλελλήνων στην Ελλάδα είναι ισχυρή. Καταλαμβάνουν θέσεις στη διοίκηση και από πολύ νωρίς υπηρετούν ως γιατροί ή εντάσσονται σε στρατιωτικά σώματα συμμετέχοντας σε πολεμικές επιχειρήσεις χάνοντας ακόμη και τη ζωή τους. Είναι αξιοσημείωτο ότι η πλειοψηφία των Ιταλών στρατιωτικών, που έχουν εντοπιστεί στα ελληνικά αρχεία, προέρχονται από τη Νάπολη, τη Σαρδηνία και τη Σικελία. Αργότερα, το ελληνικό κράτος τίμησε ορισμένους για την προσφορά τους με τη χορήγηση αριστείου.



## ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΚΥΠΡΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

T.K. 21436, 1508 ΛΕΥΚΩΣΙΑ-ΚΥΠΡΟΣ, ΤΗΛ. 00357-22432578, ΤΗΛ/ΤΥΠΟ 00357-22343439  
ΗΛ.ΤΑΧΥΔΡ. cypriotstudies@logosnet.cy.net, cypriotstudies@gmail.com

## SOCIETY OF CYPRIOT STUDIES

P.O.B. 21436, 1508 LEFKOSIA-CYPRUS, TEL. 00357-22432578, FAX. 00357-22343439  
EMAIL cypriotstudies@logosnet.cy.net, cypriotstudies@gmail.com

### Ε. Η Κύπρος στον αγώνα του 1821

Στην τελευταία Ενότητα αναδεικνύονται οι προσπάθειες των Κυπρίων για την υποστήριξη της Ελληνικής Επανάστασης με τον παράλληλο αγώνα που διεξάγουν για την απελευθέρωση της πατρίδας τους. Οι Κύπριοι, από πολύ νωρίς, μνήθηκαν ως μέλη της Φιλικής Εταιρείας με σκοπό την προπαρασκευή της Επανάστασης. Ο Μητροπολίτης της Κύπρου, Κυπριανός και ορισμένοι από τους σημαντικότερους πρόκριτους του νησιού, πρόσφεραν μυστικά και υπό διάφορα προσχήματα, τη συνδρομή τους σε χρήμα και είδος για τους σκοπούς της Εταιρείας. Επιχειρείται επίσης η χαρτογράφηση της συμμετοχής των Κυπρίων αγωνιστών στην Επανάσταση του '21 και των υπηρεσιών που προσέφεραν ενώ μέσα από συγκεκριμένα τεκμήρια, καταγράφεται η πορεία των Κυπρίων και των οικογενειών τους οι οποίοι, λόγω των διώξεων, αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν κρυφά την Κύπρο αναζητώντας καταφύγιο στη Δυτική Ευρώπη. Εξαιρετικά σημαντικά τεκμήρια για τις σφαγές του 1821 στο νησί, αποτελούν τη συμβολή της Εταιρείας Κυπριακών Σπουδών. Μέσα από αρχειακές πηγές των Γενικών Αρχείων του Κράτους (ΓΑΚ), προβάλλονται επίσης, οι κινήσεις ομάδας Κυπρίων στο Ναύπλιο με σκοπό την προετοιμασία της μυστικής εκστρατείας κατά του Λιβάνου (1824-1826) η οποία αποτελούσε κίνηση αντιπερισπασμού κατά των Τούρκων. Η ιδέα αυτή βρήκε πρόθυμους υποστηρικτές στο πρόσωπο Ελλήνων οπλαρχηγών οι οποίοι απέβλεπαν στη λεηλασία πλούσιων πόλεων και στην εξεύρεση άφθονων όπλων. Τέλος, στην ενότητα περιλαμβάνονται τεκμήρια που αναφέρονται στο γενικότερο πνεύμα της αισιοδοξίας το οποίο προκάλεσε η έλευση του Καποδίστρια στην Ελλάδα. Πολλές από τις προσωπικότητες της Κύπρου έσπευσαν με μυστικές αναφορές τους προς εκείνον να τον ενημερώσουν για την τραγική κατάσταση στην οποία έχει περιέλθει η Κύπρος και ζητούν από τον Κυβερνήτη να αξιοποιήσει την ισχυρή πολιτική του παρουσία και τις σχέσεις του με ευρωπαϊκές δυνάμεις με στόχο την απελευθέρωση της νήσου.

Οι τρεις παράλληλες εκθέσεις (Αρχεία Νάπολης, ΓΑΚ Αθηνών και Εταιρείας Κυπριακών Σπουδών) προβάλλονται ήδη διαδικτυακά με ψηφιακή περιήγηση από την Καθαρά Δευτέρα, **15 Μαρτίου 2021**, στις παρακάτω ιστοσελίδες και διά ζώσης μόλις επιτρέψουν οι περιστάσεις.

<https://www.archiviodistatonapoli.it>, <http://www.gak.gr>, και <http://www.cypriotstudies.org>

**Συντελεστές της έκθεσης «Νάπολη και ελληνική Παλιγγενεσία 1821-2021»:** Συντονιστής δράσης: Γιάννης Κορίνθιος

Οργανωτική Επιτροπή:

δρ Candida Carino (Αρχεία Νάπολης)

δρ Αμαλία Παππά (ΓΑΚ)

δρ Χαράλαμπος Γ. Χοτζάκογλου και δρ Ιωάννης Α. Ηλιάδης (Εταιρεία Κυπριακών Σπουδών)



## ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΚΥΠΡΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

T.K. 21436, 1508 ΛΕΥΚΩΣΙΑ-ΚΥΠΡΟΣ, ΤΗΛ. 00357-22432578, ΤΗΛ/ΤΥΠΟ 00357-22343439  
ΗΛ.ΤΑΧΥΔΡ. cypriotstudies@logosnet.cy.net, cypriotstudies@gmail.com

## SOCIETY OF CYPRIOT STUDIES

P.O.B. 21436, 1508 LEFKOSIA-CYPRUS, TEL. 00357-22432578, FAX. 00357-22343439  
EMAIL cypriotstudies@logosnet.cy.net, cypriotstudies@gmail.com

Γραφιστικός σχεδιασμός – επεξεργασία πολυμέσων: Armando Traglia  
Οι εκθέσεις στις τρεις χώρες τελούν υπό τις αιγίδες της Επιτροπής «Ελλάδα 1821», Περιφέρειας Καμπανίας, Πρεσβείας της Ελλάδος στη Ρώμη, Πρεσβεία της Ιταλίας στη Λευκωσία, Πρεσβεία της Ιταλίας στην Αθήνα, Πρεσβεία της Ιταλίας στην Αγία Έδρα.

### Έκθεση «Χαίρε, Ω Χαίρε Ελευθεριά»

Στην Εταιρεία Κυπριακών Σπουδών, η οποία στεγάζεται στο Παλαιό Αρχιεπισκοπικό Μέγαρο, όπου και τα ιερά δώματα του Αρχιεπισκόπου Κυπριανού θα εκτεθούν πέραν της πρώτης έκθεσης, μία πληθώρα επιπρόσθετων κειμηλίων, που σχετίζονται με την περίοδο του 1821. Τα εκθέματα προέρχονται από τις Συλλογές του Μουσείου Λαϊκής Τέχνης Κύπρου, καθώς και τις ιδιωτικές συλλογές της οικογένειας Παύλου Κυπριανού, του νομισματολόγου Ανδρέα Πιτσιλλίδη, του Άγι Φιλιππίδη και της οικογένειας Πάτροκλου Σταύρου, της I. Μ. Μαχαιρά, της I. Μ. Κύκκου και της Ιεράς Αρχιεπισκοπής. Σε αυτά περιλαμβάνονται όπλα της περιόδου, χαρακτηριστικά, σπάνιες εκδόσεις, τοιχογραφίες και είδη λαϊκής τέχνης με απεικονίσεις ηρώων της επανάστασης του 1821, γραμματόσημα, πορτραίτα του αρχιεπισκόπου Κύπρου Κυπριανού, χάρτες, εφημερίδες εποχής, ενδυμασίες εποχής, αναμνηστικά μετάλλια, φιγούρες θεάτρου Σκιών, ζωγραφικοί πίνακες του Φώτη Κόντογλου και του λαϊκού ζωγράφου Θεόφιλου Χατζημιχαήλ.

Ξεχωριστή θέση μεταξύ των εκθεμάτων κατέχει το πρόπλασμα γλυπτού με τον Ιωάννη Βαπτιστή, το οποίο δώρισε στην Εταιρεία Κυπριακών Σπουδών ο Ιταλός γλύπτης Don Battista Marellο παραβάλλοντας την καρατόμηση του Προδρόμου με τον Κυπριανό.

Στο πλαίσιο των ανωτέρω εκθέσεων και σε συνεργασία με την «Ηχώ της Κύπρου» και το τηλεοπτικό κανάλι ΣΙΓΜΑ ετοιμάστηκαν επίσης ταινίες μικρού μήκους ελληνιστί και ιταλιστί, όπου αναδεικνύονται πολλά από τα κειμήλια, που εκτίθενται και προβάλλεται ο αγώνας του 1821. Τα μονόλεπτα ένθετα που αφορούν τη συμβολή της Κύπρου στην Εθνική Παλιγγενεσία δημιουργήθηκαν από το Σigma σε συνεργασία με την Ηχώ της Κύπρου 1821 – 2021, την Εταιρεία Κυπριακών Σπουδών και το Ίδρυμα Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ'. Η σύνθεση των κειμένων που αφορούν τα ένθετα με θέμα τη συμβολή της Κύπρου στην Εθνική Παλιγγενεσία έχει





## ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΚΥΠΡΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Τ.Κ. 21436, 1508 ΛΕΥΚΩΣΙΑ-ΚΥΠΡΟΣ, ΤΗΛ. 00357-22432578, ΤΗΛ/ΤΥΠΟ 00357-22343439  
ΗΛ.ΤΑΧΥΔΡ. cypriotstudies@logosnet.cy.net, cypriotstudies@gmail.com

## SOCIETY OF CYPRIOT STUDIES

P.O.B. 21436, 1508 LEFKOSIA-CYPRUS, TEL. 00357-22432578, FAX. 00357-22343439  
EMAIL cypriotstudies@logosnet.cy.net, cypriotstudies@gmail.com

πραγματοποιηθεί από τις ιστορικούς Ιλιάνα Κουλαφέτη και Μαρία Χριστοδούλου (Ηχώ της Κύπρου). Υπεύθυνος παραγωγής των ενθέτων: Μάριος Αντωνιάδης. Μετάφραση στα Ιταλικά από την Gaia Zaccagni και υπότιτλοι από την Ολυμπία Παπαδημητρίου.

Η Έκθεση έχει τεθεί υπό την αιγίδα της Ιταλικής Πρεσβείας στη Λευκωσία και υποστηρίζεται από την Ασφαλιστική Εταιρεία Προδρόμου και Μακρυγιάννης, την Ηχώ της Κύπρου, τον Τηλεοπτικό σταθμό ΣΙΓΜΑ, και το Γραφείο του Πιστοποιούντος Υπαλλήλου «Κωνσταντίνου Αργυρού»

Το Δωμάτιο του Εθνομάρτυρα Κυπριανού στο Παλαιό Αρχιεπισκοπικό Μέγαρο (και αργότερα οι περιοδικές εκθέσεις στους παρακείμενους χώρους) είναι προσβάσιμο ως ακολούθως: Δευτέρα: 10:00-14:00, Τρίτη-Παρασκευή: 09:00-16:00 και Σάββατο: 09:00-13:00.